

Juryrapport Brusseprijs 2023

Juryrapport Brusseprijs 2023

Inleiding en werkwijze

De jury van de Brusseprijs 2023 (Jeroen van Bergeijk, Marcel Gelauff, Hasna El Maroudi (voorzitter), Floor Milikowksi, Roline Redmond) had dit jaar de eer maar liefst 192 journalistieke boeken te beoordelen. De distributie, verdeling, afwikkeling en het nauwgezet bijhouden van de beoordelingen verdient in zichzelf al een prijs. Gelukkig kon de jury hiervoor rekenen op de organisatie en begeleiding van Zola Can en het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten. Veel dank hiervoor.

Net als voorgaande jaren zijn alle boeken onderling verdeeld, waarbij elk boek in eerste instantie door minstens twee, maar vaker nog drie, juryleden is beoordeeld. In een database hielden we aantekeningen en onze beoordeling bij, zodat we gezamenlijk het lees- en beoordelingsproces konden volgen. Na de nodige leesrondes selecteerde de jury een longlist van zestien boeken en een shortlist van vijf boeken.

Juryrapport Brusseprijs 2023

Longlist

Het samenstellen van de longlist was een bijzonder proces: persoonlijke voorkeur mag in de zoektocht naar het beste journalistieke boek uiteraard niet leidend zijn. Met de nodige gesprekken en discussies is de jury uiteindelijk tot een longlist gekomen, met boeken die een breed spectrum aan onderwerpen en aan vertelvormen beslaan, met ook een journalistiek fotoboek op de lijst. Alle boeken op de longlist zijn parels en in gezamenlijkheid tonen ze de waarde van de journalistiek. Een vak waarmee niet alleen de macht bevraagd wordt, maar waarmee ook nieuwe verhalen of onderbelichte verhalen worden verteld. Het onderzoeks- en schrijfwerk was voor veel auteurs diepgravend en misschien ook wel uitputtend. De jury ziet dat en waardeert het enorm.

Juryrapport Brusseprijs 2023

Shortlist

Komen tot een shortlist was – verrassing, of cliché? – dus ook niet zo makkelijk. Met een jury zo divers en boeken met zulke uiteenlopende thema's, was discussie onvermijdelijk. In aanloop naar het samenstellen van de shortlist moesten eerst vragen beantwoord worden over “de journalistiek”: want wat is dat nou eigenlijk, “de journalistiek”? Of vragen over brongebruik: hoe is dat gedaan, welke rol geeft de auteur zichzelf in het schrijfproces en wat is het verschil tussen een journalistieke biografie en een geschiedenisboek? In het bijzonder stelden we onszelf keer op keer de vraag: is het boek in de geest van naamgever van de prijs M.J. Brusse? Door onszelf en elkaar al die lastige vragen te stellen, zijn we, na grondige bespreking, tot deze prachtige lijst gekomen.

De boeken die de jury uiteindelijk heeft gekozen beslaan een breed spectrum. Ze bestrijken vele regio's, bestrijken grote thema's als de Tweede Wereldoorlog en de coronapandemie, en laten de veelzijdigheid van het journalistieke vak zien – zowel in gekozen inhoud, als vorm. Ze hebben alle één ding gemeen: het zijn, in de woorden van één van de juryleden, allemaal boeken met een diepere maatschappelijke betekenis. Sommige boeken houden de maatschappij een spiegel voor, andere roepen in zekere zin de politiek ter verantwoording.

Juryrapport Brusseprijs 2023

De vijf boeken van de shortlist, in willekeurige volgorde:

Rotterdam. Een ode aan inefficiëntie

Arjen van Veelen

De Correspondent

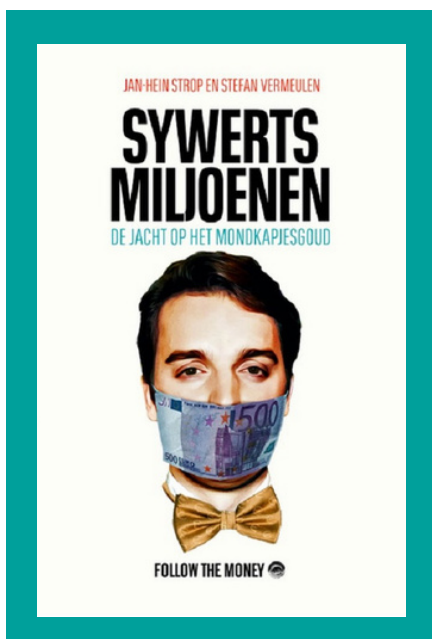
Dit boek is meer dan alleen een mooi en eigenzinnig portret van Rotterdam, het gaat over alles wat er mis is in de maatschappij en politiek. Arjen van Veelen heeft mooi samengevat welke ontwikkelingen Rotterdam heeft doorgemaakt en tegelijkertijd maakt hij de inefficiëntie invoelbaar. Van Veelen schroomt bovendien niet zichzelf te blijven bevragen. In dit boek houdt hij de politiek, de maatschappij én zichzelf een spiegel voor.

Sywerts miljoenen. De jacht op het mondkapjesgoud

Jan-Hein Strop & Stefan Vermeulen

Follow the Money

Hulde dat Jan-Hein Strop en Stefan Vermeulen zo diep in de totstandkoming van de mondkapjesaffaire zijn gedoken. Zonder de vastberadenheid van deze journalisten om de onderste steen boven water te krijgen, hadden wij niet geweten wat zich achter de (politieke) schermen heeft afgespeeld. Dit boek behandelt volgens de jury op allerlei manieren het actuele verhaal van 2022.

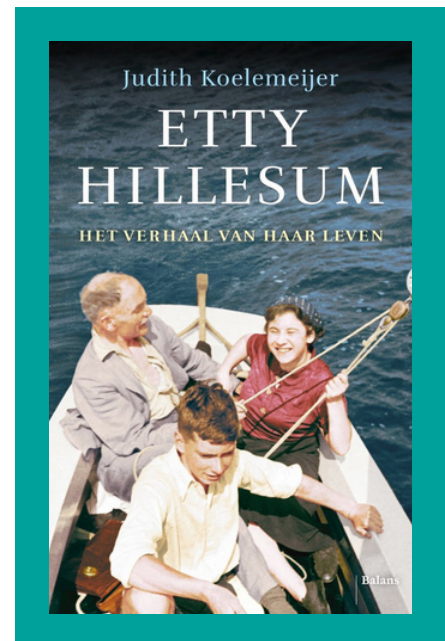
Juryrapport Brusseprijs 2023

Etty Hillesum. Het verhaal van haar leven

Judith Koelemeijer

Uitgeverij Balans

Dit is een fantastische biografie, zo elegant en levendig geschreven dat je er als lezer helemaal bij bent. Etty Hillesum maakt andere keuzes dan je verwacht, ze blijft geloven in de goedheid van de mens. De manier waarop Koelemeijer Hillesums werk in historisch perspectief plaatst maakt deze biografie ook voor vandaag de dag een relevant boek, in het licht van hedendaagse problematiek zoals de invasie van Oekraïne door Rusland.

De Indische doofpot. Waarom Nederlandse oorlogsmisdaden in Indonesië nooit zijn vervolgd

Maurice Swirc

De Arbeiderspers

Nieuwe informatie boven water halen over een onderwerp waarover al veel geschreven en onderzocht is, is met recht een knap staaltje (onderzoeks)journalistiek te noemen. De wisselwerking die Swirc omschrijft tussen systeem en cultuur voegt een laag toe aan dat wat men dacht te weten over de geschiedenis in Nederlands-Indië. Swirc's schrijfstijl, de kwaliteit van het onderzoek dat hij gedaan heeft, het uiteindelijke resultaat is een boek dat iedereen zou moeten lezen.

Juryrapport Brusseprijs 2023

Ontaard land. De strijd van een Groninger tegen de gasregenten

Ineke Noordhoff

Atlas Contact

Met dit boek houdt Noordhoff ons in feite allemaal een spiegel voor. Als land veronachtzamen wij de ontwikkelingen in de natuur al honderden jaren, en denken we vooral aan ons eigen gewin. Noordhoff weet dit zonder oordelen te omschrijven aan de hand van het verhaal van één man. Niet door expliciet te zijn, maar door laag voor laag het verhaal op te bouwen. Het proces is bovendien nog steeds gaande; Noordhoff blijft de vinger aan de pols houden.

De winnaar

Het winnende boek is een toonbeeld van toegewijd vakwerk. De kwaliteit en omvang van het onderzoek, de schrijfwijze; dit boek voldoet in de breedte aan alle eisen die we aan het beste journalistieke boek van 2022 mogen stellen. Daarbij ziet de jury dat dit boek ook zou kunnen dienen als leerstuk over hoe we omgaan met mensenrechten. Je kunt het wel drie keer lezen, om er iedere keer weer iets nieuws van te leren. In een tijd waarin het koloniale verleden van Nederland opnieuw bevraagd wordt, vormt het een belangrijk naslagwerk dat niet alleen uitlegt wat zich heeft afgespeeld, maar vooral ook hoe het allemaal kon gebeuren. De auteur laat met zijn boek zien dat het geweld in het Nederlandse optreden in Nederlands-Indië systematisch en “gewoon” was. Het was de cultuur. De maatschappelijke betekenis van dit boek is dan ook groot omdat het nieuwe inzichten biedt. Het boek houdt ons allen een spiegel voor.

Maurice Swirc

De Indische doofpot. Waarom Nederlandse oorlogsmisdaden in Indonesië nooit zijn vervolgd

De Arbeiderspers

Juryrapport Brusseprijs 2023

Jury Brusseprijs 2023

De jury van de Brusseprijs 2023 bestaat uit:

- Jeroen van Bergeijk, Freelancejournalist en schrijver van undercoverreportages
- Marcel Gelauff, Oud-hoofdredacteur van de NOS
- Hasna El Maroudi, Freelancejournalist en mede-oprichter van Lilith Mag
- Floor Milikowski, Freelancejournalist bij De Groene Amsterdammer en auteur
- Roline Redmond, Antropoloog, schrijver en winnaar van de Brusseprijs 2022

Amsterdam, 3 juni 2023

FONDS Bijzondere
JOURNALISTIEKE PROJECTEN